

Családi füzet

A web
megszelidítése

Párosítsuk össze a képeket a szavakkal:

..... = Kompjüter ház

..... = egérpad

..... = képernyő

..... = mikrofon

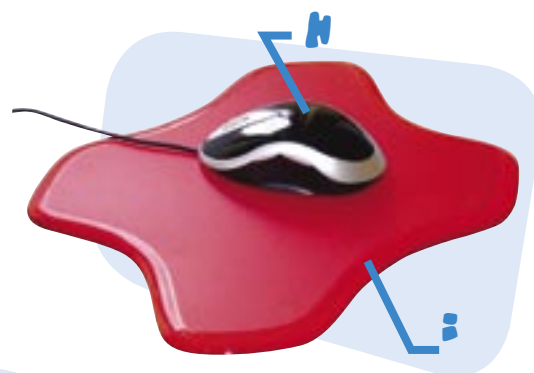
..... = webkamera

..... = nyomtató

..... = USB bemenet (vagy memóriakártya)

..... = egér

..... = CD-Rom

A BIZTONSÁG BIZTONSÁGOT szül

OTTHONI SZÁMÍTÓGÉP

“Tudtad, hogy a számítógép hasonlít az emberhez?” – kérdezi Hedvig Zetát és Alexet.

Hedvig a környéken lakik. Számítástechnikát tanul és időről időre vigyáz Zetára és Alexra.

Zeta, Alex és szüleik most vettek egy új számítógépet, mely a nappali egyik barátságos sarkában ékeskedik. Alex és Zeta naponta fél órát számítógépezhetnek, miután elkészítették a házi feladatukat.

Zeta és Alex szülei áthívták Hedviget egy délutáni teára és megkérték, hogy segítsen installálni a számítógépet, és állítsa be az **internet csatlakozást**.

“Hogy lehet a számítógép olyan, mint egy ember?” – kérdezi nevetve Alex.

“Nos, a számítógépnek is van memóriája és **processzora**, mely az emberi memóriához és agyhoz hasonlóan működik” – magyarázza Hedvig.

“A memória és a processzor segítségével rengeteg értékes **számítógépes fájl** lehet elraktározni, mint például programokat, képeket, dokumentumokat, játékokat, és zenét, mindegyiket a megfelelő helyen” – teszi hozzá.

“Hm, ez azt jelenti, hogy a számítógép úgy működik, mint egy fiókos szekrény?” – kérdi Zeta.

“Igen, pontosan”, válaszolja Hedvig, bólogatva, “azzal a kivétellel, hogy a számítógép MINDEN adatról tudja, hogy hol tárolja. Ezen kívül a számítógépnek megparancsolhatod, hogy elképesztő dolgokat hajtson végre az úgynevezett **számítógépes program** segítségével.”

Alex felugrik. “Hát persze, ismerem, ezt hívjuk **szoftvernek!**”

Zeta ezen elgondolkodott. “Szoft-ver” úgy hangzik, mintha egy laza ütögetésről lenne szó.

“Mennyi ‘Szoft-vert’ lehet belepréselni egy számítógépbe?” – kérdezi.

“Nem kell belepréselni semmit, a szoftver a gép láthatatlan része” – mondja kuncogva apukája. “Miközben írunk, rajzolunk vagy játszunk a számítógépen, vagy bemutatót készítünk, mind különböző számítógépes programot használunk. A **hardware** a számítógép látható része, mint a kompjúter háza, az egér, a képernyő, a nyomtató és a **webkamera**. Ha a szoftvert tekintjük a gép agyának, a hardver a teste.”

Zeta hallja, amint szülei az internetes csatlakozásról beszélgetnek.

“Mit jelent az ‘internethez való csatlakozás’?” – kérdezi.

“Az egy ‘hálózat’ – feleli anyukája. “Az internet köti össze a számítógépet a világ többi gépével; úgy, mint ahogy a telefon is egy hálózaton keresztül kapcsolódik a világ többi telefonjához.”

“Az internetes csatlakozás egyik fantasztikus velejárója, hogy levelet lehet küldeni, és beszélgetni is lehet akárkivel a világ bármely pontján” – teszi hozzá apukája.

“Hedvig, mennyire lesz biztonságos a számítógépünk, ha csatlakozunk a világhálóra?” kérdezi anyukája aggódva,

Hedvig felé fordulva.

Hedvig elmagyarázza, hogy a számítógépnek rengeteg kapuja van, amelyek kinyílnak és bezáródnak attól függően, hogy információt kap vagy ad a gép, amikor csatlakozik az internetre.

“Olyan, mint egy nagy kastély, amit meg kell védeni” – mondja.

“De hogyan tudnánk azt a rengeteg kaput megvédeni, Hedvig, még Alex sem lenne képes rá?!” – kérdezi Zeta.

“Mondok néhány ötletet”, válaszolja Hedvig és elkezd magyarázni: “ha biztosra akarsz menni, a legelső dolgod megbizonyosodni a géped biztonságáról...”

A SZÁMÍTÓGÉP BIZTONSÁGA

Támadások

”Tudtad, hogy egy nem megfelelően védett gépet az internet rosszindulatú felhasználói megtámadhatják a világ bármely részéről? Ezért van szükség egy **tűzfalra**, ami olyan, mint egy határellenőrző állomás. A határőrök ellenőrzik mindazt, ami kimegy és beérkezik a gépbe. Most rögtön installok egyet a gépetekre” – mondja Hedvig.

Az egészséges számítógép

“Emlékszel a szoftverre? Nos, nem csak jó szoftver létezik, hanem károsak is léteznek, melyek az interneten keresztül terjedhetnek” – folytatja Hedvig. “**Vírusok, férgek, trójai lovak és kémsoftverek**, amelyek olyan kártékony programok, amik megtámadhatják a gépedet..., ahogy mi emberek is megfázhatunk, vagyis elkaphatunk egy influenzát.”

“Nos, akkor hogy védhetjük meg a számítógépet a betegségektől, Hedvig?” – kérdezi Zeta.

Hedvig örömmel sorol fel **néhány példát**:

Győzzük le a vírusokat és a kémsoftvereket, anti-vírus és anti-spyware programokkal. Ezek **JÓ** programok, melyek megvédik a számítógépet a támadásoktól. Soha ne szörföljünk az interneten, ha nincs véde a számítógépünk. Képzeljünk csak el egy határállomást határőrök nélkül. Ha a számítógépetek mégis megfertőződik, hívjatok fel” – mondja Hedvig.

“Ha furcsán viselkedik a gép, lehet hogy fertőzött. Ha a szokásosnál lassúbb, vagy ha a **nyitóoldal** megváltozott, szokatlan oldalakra irányít a számítógép vagy kis ablakok nyílnak meg a képernyőn, akkor minden bizonnyal valamilyen vírus lappang a gépben!

“Vírúst úgy kaphatunk, ha megnyitjuk az ismeretlen e-mail küldők csatolt fájljait, zenét, játékot **töltünk** le egy honlapról, vírusos **CD-ROM**-ot illetve **USB** bemenetet (memória kártyát) használunk, vagy ha egy nem biztonságos számítógépen szörfölünk.”

Hedvig abbahagyja a süteményezést, azután folytatja két fontos program installálását: az anti-vírus és az anti-kémsoftver programét. Zetának már zúg a feje a sok új információtól.... Szünetre van szüksége, na és persze egy kis sütire!

Kérd meg szüleidet, hogy küldjenek neked egy e-mailt egy csatolt fájjal, vagy küldj egyet saját magadnak. Tegyük a következőt: katteljünk a csatolt fájlra és mentjük el a számítógépre, a windows asztalra, ahol a dokumentumra kattintva - a jobb oldali egérgombbal a scan (átvizsgálás) parancsra kattintva - átvizsgálhatjuk azt. Ha meggyőződünk a dokumentum biztonságáról, megnyithatjuk. Még egyszer: klikk a jobboldali egérgombbal és MENTÉS – ÁTVIZSGÁLÁS - MEGNYITÁS.

1.

2.

3.

Anyuka önt még egy kis teát Hedvignek majd sóhajtván kérdezi: “Mit tehetünk a **spam** (a fogadó által nem kért e-mail) ellen?” Zeta felnéz a rajzolásból: vajon azt értette, hogy “hamm”?

HARC A SPAM ELLEN

Hedvig elmagyarázza, hogy az interneten keringő 10 e-mail közül 8 biztos spam.

“Tehát mi is az a hamm, azaz spam?” – kérdezi Zeta.

“Postaládánkba kapjuk az újságokat, számlákat, és képeslapokat. De olyan leveleket is találunk benne, melyek számunkra szükségtelen dolgokat akarnak eladni. Ezeket rögtön a **szemetesbe** dobjuk” – magyarázza az apuka.

“A spam olyan e-mail, amit nem kértél” – teszi hozzá az anyuka.

“Mi rossz van akkor a spam-ben?” – kérdi Alex.

“A spam vírusokat hordozhat, és különböző trükkökkel megbízhatatlan vagy illegális termékek vásárlására, valamint furcsa honlapok megnyitására ösztönözhet” – válaszol az apukája.

Alex szívesen használná az e-mailt barátaival és külföldi családtagjaival, ezért szeretné tudni, hogyan lehet megkülönböztetni a rendes e-mailt a spam-tól.

Hedvig elmagyarázza neki, hogy körültekintő legyen az ismeretlenektől kapott levelekkel kapcsolatban, főleg ha azok csatolmányt is tartalmaznak, és sok mindent ígérnek. Alexnek is kell aktiválnia egy spam-szűrőt a levelezéseinél.

Ha az összes internetes tevékenységre csak egyetlen egy e-mailcímet használsz, az valószínű, hogy sok spamet fog vonzani.

“Egy e-mail cím tehát nem elég?” – kérdezi Zeta.

“Ha többféle tevékenységet is folytatasz az interneten, hozz létre több címet: egyet a barátaid számára, egyet a társalgáshoz, egyet pedig olyan oldalak miatt, amelyeken képgalériákat hozol létre” – válaszolja Hedvig.

“Amikor az interneten közzéteszed az e-mail címedet, ne írd le egyben. Ezzel elkerülhető, hogy a spammerek automatikusan lemásolják” – teszi hozzá.

“Így tarthatod távol a spammereket Alex” – mondja Hedvig.

“Alex olyan okos”, mondja Zeta, “kétlem, hogy valaha is becsaphatná egy hammm, ...akarom mondani egy spam.”

Vicky.Smith@northbell.com Születésnap e-card

Herbert.Weiler@junkworld.com Vicces képek

Sonia.Roberts@exporting.jp Hello, hogy vagy?

Kövessük Hedvig tanácsát és gyakoroljuk az e-mail címünk leírását, ha mindenképpen közzé akarjuk tenni az interneten. Így kerülhető el, hogy a spammerek automatikusan lemásolják és használják azt:

cybercat.smith@mymail.com = cybercat pont smith kukac mymail pont com

Gyakorlásképpen írjuk le családtagjaink e-mail címét a fentiekhez hasonlóan:

Saját e-mail cím:□

Családi e-mail:□

Anyukám e-mail címe:

Apukám e-mail címe:

SZÖRFÖLÉS A NETEN

“Rendben, Hedvig, akkor szörföljünk!” – lelkesedik Alex. Zeta már szaladt is fel a lépcsőn, hogy felvegye az új fürdőruháját, amikor Alex kacagva magyarázza, hogy az interneten való szörfölés csak egy kifejezés.

Hogy Zeta is megértse, mielőtt Hedvig tovább folytatja, nézzük meg a táblázatban lévő tevékenységeket és karikázzuk be azokat, melyeket csak akkor tudunk végezni, ha kapcsolódtunk az internethez.

e-mail

játszani egy játékot

filmet nézni

letölteni egy programot

zenét hallgatni

telefonálni

információt keresni

írni egy történetet

társalogni

rajzolni

letölteni egy képet egy digitális kameráról

képeket küldeni

termékeket vásárolni

képet szerkeszteni

Hedvig elmagyarázza, hogy az interneten mindenféle témájú honlapon lehet **szörfölni**. Minden honlapnak van címe, pl. <http://www.baratsagosinternet.hu>. Mivel rengeteg internetes oldal van a világon, néhány okos ember létrehozta a keresőprogramokat (Google, Lycos, Yahoo, stb.), amelyek kulcsszavak alapján megtalálják számunkra a keresett honlapot. Hedvig példaként megnyit egy **böngészőt** és az **URL** mezőbe beírja a **keresőprogram** címét : <http://www.google.hu>

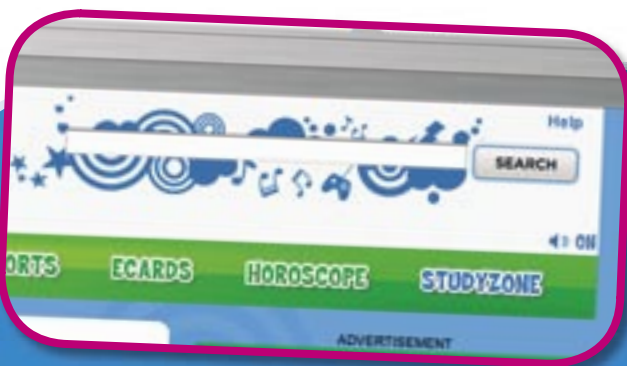
“A keresőprogramok segítenek a hatalmas óceánból kihalászni a halakat”, mondja Hedvig. “Az okos internetezők tudják, hogy melyik hal jó, melyik nem” – folytatja.

Alexnek már viszketnek az ujjai és szeretne információkat szerezni a Tyrannosaurus Rex-ről, a dinoszauruszok királyáról. Begépel, hogy “Tyrannosaurus Rex” és számos utalást talál. Alex már nagyon kíváncsi. 3 honlapot talál kitűnő információkkal és képekkel.

“Ez fantasztikus! Ennek segítségével megírhatom az iskolába a létező legjobb beszámolót” – mondja Alex – “és majd mindenki elájul. Csodálatosan nézne ki képekkel együtt...”

“Talán”, mondja Hedvig, “de ne bízz meg rögtön az első talált oldalon. Legalább 3 különböző honlapot is nézz meg és hasonlítsd össze őket. Ne feledd, bárki, akinek internet csatlakozása van, tehet közzé információkat az interneten.”

“Amikor írsz egy dolgozatot, mindig említsd meg a felhasznált kép és az információ forrását... egy igazi kutató is így járna el.”

Írd be szüleiddel együtt a böngészőbe ezt a címet <http://www.google.hu>. Nézd meg a Tyrannosaurus Rex-ről megjelent információkat, és próbáld megtalálni, mikor élhetett a földön. Próbáld meg egy jó minőségű képet is keresni róla. Ne feledd, hogy 3 honlapot vizsgálj meg legalább.

Mikor élt a Tyrannosaurus Rex:

Források:

Hogy nézett ki egy Tyrannosaurus?

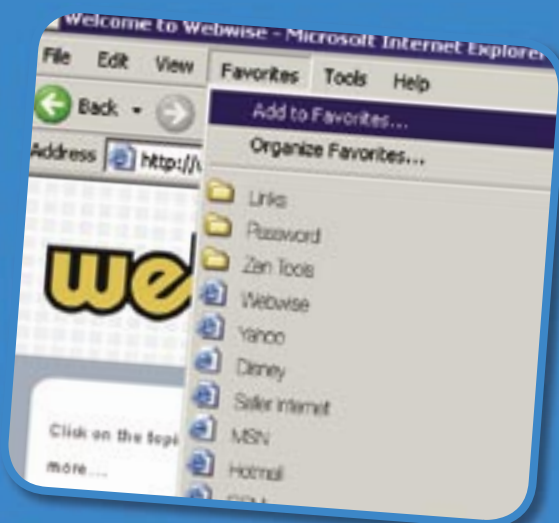
Források:

Ha van nyomtatód, kinyomtathatsz egy képet és beragaszthatod ide.

Alex szeretné megőrizni a 3 honlap internetes címét, amiben Hedvig segít neki. Elmenti az oldalakat egy **mappába** úgy, hogy a honlapot megnyitja és az **eszköztárban** a **Kedvencek** menüre kattint. Saját nevével is nyithat egy új mappát, hogy más helyen, Zetától külön őrizze meg kedvenceit. Alex büszke magára, de szülei is elégedtek vele. Zeta is elégedett, habár egy kicsit féltékeny.

Szüleiddel közösen gépeljétek be ezt a címet a böngészőbe <http://kids.yahoo.com>. Keressetek valamit, például Tyrannosaurus Rex, majd a legérdekesebbnek talált 3 honlapot mentsetek el kedvencek közé a kedvencek mappára kattintva a lap tetején. Te is létrehozhatod saját mappádat.

“Figyelmeztetek titeket kedves fiatal szörfölők”, mondja Hedvig, “hogy néha olyan honlapokra bukkanhatunk a keresés során, amelyeknek semmi közük a keresett témához. Témától függetlenül jelentéktelen, megbízhatatlan, sőt kifejezetten kellemetlen tartalmú honlapokkal is találkozhatunk. Ha ilyen kellemetlen tartalmú honlapokkal találkozunk, szóljunk szüleinknek, hogy jelenthessék a **hotline**-on (**forródrót**). Ezzel is hozzájárulunk ahhoz, hogy az internet minél jobb hely legyen.”

HEDVIG ARANYSZABÁLYAI A BIZTONSÁGRÓL

- > *Használjunk anti-vírus, anti-kémszoftver és spam-szűrő programot a számítógépünkön – Mindig csak biztonságos gépen szörföljünk!*
- > *Ha számítógépünk furcsán kezd el viselkedni, lehet, hogy vírussal fertőződött meg. Azonnal kérjünk segítséget szakembertől.*
- > *Csak olyan emberek leveleit nyissuk meg, és csak olyanokra válaszoljunk, akiket ismerünk.*
- > *Szokjunk hozzá, hogy leellenőrizzük az e-mailek csatolt dokumentumait a megnyitás előtt.*
- > *Próbáljuk magánügyként kezelni az e-mailjeinket, az e-mail címünket, és lehetőleg ne tegyük közzé azt az interneten.*
- > *Óvakodjunk az SMS spamektől: csak olyan embereknek adjuk meg mobiltelefonszámunkat, akiket jól ismerünk.*

HEDVIG ARANYSZABÁLYAI A SZÖRFÖLÉSRŐL

- > *Hasonlítsuk össze a talált információt a többivel.*
- > *Legyünk óvatosak az új honlapokkal és fájlokkal kapcsolatban.*
- > *Szóljunk szüleinknek, ha nem kíváncsiak honlapokkal találkozunk, kérjük meg őket, hogy jelentsék a megfelelő szervezetnek.*

HEDVIG HASZNOS LINKJEI

Az alábbi oldal a Barátságos Internetről szól gyerekeknek, szülőknek, pedagógusoknak. Megtanítja a biztonságos netezéshez szükséges alapvető szabályokat és figyelmeztet a veszélyforrásokra.

<http://www.baratsagosinternet.hu>

Ha aggodalom nélkül szeretnénk szörfözni, a tudás kulcsfontosságú: jó, ha ismerjük a kockázatot, és tudjuk azt is, hogyan védhetjük meg magunkat. Ehhez nyújt segítséget a Hun-CERT védelmi eszközökkel kapcsolatos leírása, amely az alábbi linken keresztül érhető el: <http://www.cert.hu>

Biztonsággal kapcsolatos hasznos tanácsokat találhatunk az alábbi honlapon is: <http://www.bigyoo.hu>

TESZTELJÜK AZ OTTHONI INTERNETEZÉSÜNK BIZTONSÁGÁT

- Lakásunkban az összes számítógép anti-vírus, anti-kémszoftver és spam-szűrő programmal van ellátva, melyeket mindig frissítünk.

IGEN NEM

- Ha szüleimnek vagy nekem problémám van a számítógéppel, szakember segítségét kérjük.

IGEN NEM

- Mindenkinnek saját felhasználói neve van a gépen.

IGEN NEM

- Nem nyitjuk meg ismeretlenek e-mailjeit.

IGEN NEM

- Mindig megvizsgáljuk a csatolt fájlokat, mielőtt megnyitnánk azokat.

IGEN NEM

- Családi szűrőt használunk.

IGEN NEM

- Ha befejeztük a munkát az interneten, mindig megszakítjuk a kapcsolatot a világhálóval.

IGEN NEM

- A jelszavak a családban maradnak – nem osztjuk meg másokkal.

IGEN NEM

- Nem klikkelünk a pop-up ablakokra. Vírust hordozhatnak.

IGEN NEM

- Fontos fájljainkat általában több helyre is elmentjük.

IGEN NEM

Hány IGEN válaszod volt?

9-10 IGEN válasz: Gratulálunk – a biztonságos internetezés szakértője vagy. Csak így tovább, légy mindig ilyen elővigyázatos. Rendelkezz továbbra is naprakész információkkal a baratsagosinternet honlap segítségével: www.baratsagosinternet.hu

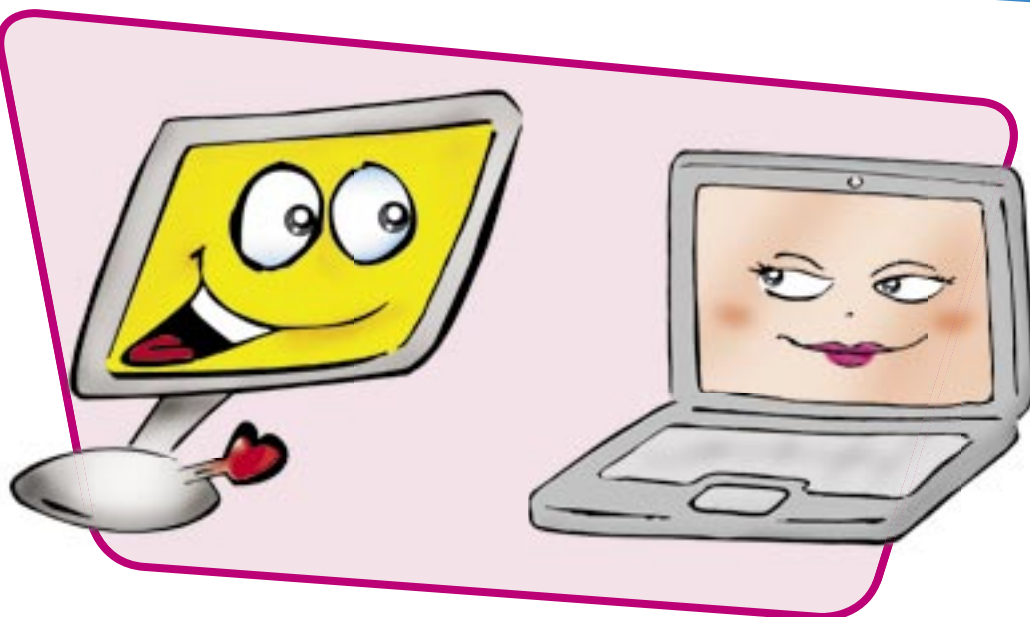
6-8 IGEN válasz: Nagyszerű. Úgy tűnik, hogy sok mindent tudsz a számítógépről és az internetről. Azért továbbra se sajnáld az időt arra, hogy információt gyűjts a biztonságos internetezésről. Ebben segít az alábbi honlap: www.baratsagosinternet.hu

Kevesebb mint hat: Van még mit fejlődni. Az interneten való szörfölés szórakoztató és tanulságos, de csak akkor, ha azt biztonságosan tesszük. Kérjünk segítséget és információt tanárainktól és szüleinktől. Ne felejtjük meglátogatni az alábbi honlapot további információért: www.baratsagosinternet.hu

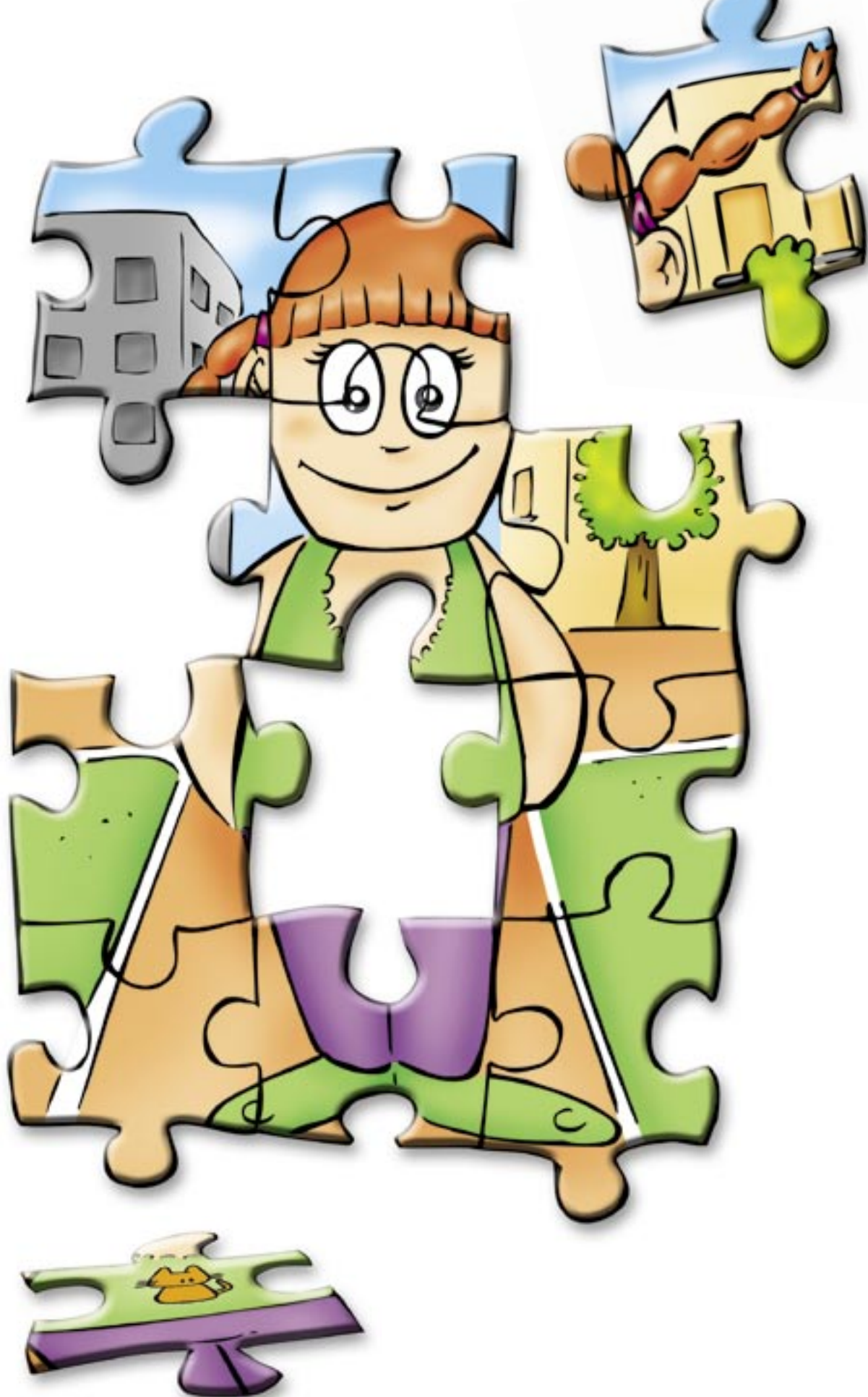
Sikerült megérteni?

Pótoljuk a hiányzó szavakat... ha nem vagy biztos valamelyikben, nézz utána a szövegben

- Soha ne szörföljünk az interneten, ha a számítógép nem
- úgy kaphatunk, ha megnyitjuk az e-mail küldők csatolt fájljait, vagy zenét, játékot egy honlapról, vagy CD-ROM-ot vagy USB-t használunk, vagy ha egy számítógépen szörfölünk.”
- Ha számítógéped kezd viselkedni, lehet, hogy vírussal fertőződött meg.
- Legyünk résen az emberektől kapott e-mailekkel kapcsolatban, főleg ha azok (csatolmányt) tartalmaznak vagy: ezek
- Ha az összes internetes tevékenységre csak e-mailt használsz, valószínű, hogy sok fogsz találkozni.
- Ne bízz az talált oldalban. Legalább különböző honlapot is nézz meg és össze őket. Ne feledd, internet csatlakozása van, információkat az interneten.
- és JÓ programok, melyek megvédik a számítógépedet.
- Ha nem kívánt tartalmakkal találkozol az interneten, a
- szüleidnek, ha kellemetlen tartalmú honlapokra bukkansz.

ÉRZELMEK KÖZLÉSE AZ INTERNETEN KERESZTÜL

A PUZZLE RÉSZEI

“Mikor kezdhetjük el az internetes társalgást?” – kérdi Zeta Hedvigtől izgatottan föl-le ugrándozva.

Hedvig Zetára és Alexre felügyel, mert szüleik elmentek otthonról. A gyerekek megírták a házi feladatukat, így a hátralévő fél órájukat arra használják, hogy közelebbről megismerjék az e-mail és az internetes társalgás rejtelmét. Zeta különösen buzgó, hogy társaloghasson új barátjával, Jennyvel, aki Angliában él, és akivel a szünidőben ismerkedett meg. Jenny megadta Zetának az internetes társalgáshoz szükséges adatait.

“Amint csináltunk egy chat- és e-mail címet, el lehet kezdeni a társalgást az interneten” – mondja Hedvig mosolyogva.

“Mi az a **chat cím**?” – kérdi Zeta.

Hedvig így magyarázza: “A nem-virtuális valódi világban, ha buszbérletet vásárolunk, vagy rendelünk egy újságot, illetve tornázni megyünk, ki kell töltenünk egy rövid formanyomtatványt személyes adatainkkal. Ugyanezt kell tennünk az interneten, ha társalogni, vagy e-mailezni szeretnénk. Itt is szolgáltatást választunk – mint pl. Yahoo, hotmail, gmail, msn vagy icq. Aláírásunkkal válhatunk a rendszer részévé.”

Jelöld meg, mennyire magánjellegűek az alábbi adatok : ☐ nagyon bizalmas ☐ elég bizalmas ☐ nem annyira bizalmas

Telefonszámod ☐ ☐ ☐

Neved ☐ ☐ ☐

Iskolád, ahova jársz ☐ ☐ ☐

Háziállatod neve ☐ ☐ ☐

E-mail címed ☐ ☐ ☐

Korod ☐ ☐ ☐

Hajszíned ☐ ☐ ☐

Az ország, ahol élsz ☐ ☐ ☐

Címed ☐ ☐ ☐

Szüleid foglalkozása ☐ ☐ ☐

Fényképeid ☐ ☐ ☐

“Azt az információt, amit magadról megadsz, azt **profilnak** hívjuk” – folytatja Hedvig. „Azok az információk, amelyeket az interneten használunk, emberek tízezreit, sőt millióit is elérhetik.”

Mivel Zeta kicsit zavartan néz, Hedvig tovább folytatja a magyarázást.

“Ismeritek a ‘barkóba’ játékot, amit néha szoktunk játszani? Ha az életkorra, szem színére, hajformára kérdezünk rá, akkor valójában a keresett személy profilját próbáljuk kitalálni.”

“Tehát az emberek megpróbálják kitalálni, hogy ki vagyok én?” – kérdezi Zeta ártatlanul.

“Néha igen” – válaszolja Hedvig. “Talán nem is gondolsz rá, de sokszor a szükségesnél több információt megad az ember olyanoknak, akiket nem is ismer. Még ha a **becenévedet** adod is meg, az e-mail címedből, iskolád nevéből, igazolványképedből sok mindenre következtethet még egy idegen is. Többre, mint amennyire kellene. A magáninformáció olyan, mint a puzzle. Az idegenek apró, akár eltérő részletekből is össze tudják rakni a képet.”

“Ez egy kicsit hátborzongató” – suttogja Zeta. “Hogy lehet mindezt elkerülni?”

“Nos, legyünk az interneten is olyan óvatosak, mint a fizikai, nem-virtuális életben,” válaszolja Hedvig. “Nem tennéd közzé nevedet, életkorodat, címedet, szünidei fotóidat és telefonszámodat egy újságcikkben sem, nem igaz? Mindezeket egy hirdetőtáblára sem tennéd ki, hogy mindenki lássa, nem igaz?”

“Hát nem!” – feleli Zeta, “Viszont megadhatnék valótlan adatokat is magamról, mintha valaki más lennék..., ehhez mit szólsz?”

“Örülök, hogy gondolkodsz”, válaszolja Hedvig, “de a **személyes adatvédelem** nem azt jelenti, hogy hazudjunk. Felelősek vagyunk azért is, amit az interneten keresztül teszünk, és mondunk.”

ZETA PROFILJÁNAK LÉTREHOZÁSA

“Nos, akkor hozzuk létre Zeta e-mail címét”, mondja Hedvig. “Úgy tesszük mindezt, hogy ne derüljön ki belőle a teljes neved. Barátaid és szüleid gyakran szólítanak Zee-nek, ezért mit szólnál a zee@mymail.com-hoz?” – kérdi Hedvig Zetát, aki egyetértően bólogat.

“A formanyomtatvány kitöltésénél nem adjuk meg a teljes nevedet, és egyéb személyes adatodat sem. E-mail címedet **jelszóval** védjük, amit te választhatsz. Ez lesz a postaládád kulcsa.”

“Célszerű hosszú jelszót megadni – legalább 8 karakter legyen – legyen benne kis és nagybetű, szám és írásjel egyaránt. Gondolj például olyan mondatra, amely sokat jelent számodra: Idősebb testvérem, Alex, 11 éves. Vegyük minden szó első betűjét: itA11é, melyből néhány legyen nagybetű itA11É, s végül adjunk hozzá egy írásjelet, itA!11É.”

“Ne feledd Zeta, a jelszó akkor jelszó, ha titok. Ne mondd el senkinek, kivéve, ha nincs ellene kifogásod, hogy mások is elolvassák az e-mailedet és esetleg nevedben olyanokat írnak, amiket te soha nem írnál!”

Segítsünk Zetának egy igazán jó jelszó kitalálásában Hedvig tanácsai alapján:

Zeta kiválaszt egy jelszót, leírja egy papírra. A szobájában fogja őrizni.

“A következő lépés, hogy létrehozzuk Zeta internetes társalgási elérhetőségét és profilját” – javasolja Hedvig. “Szívesen kitöltöm a **formanyomtatványt**”, vállalkozik Alex, “ha megmondjátok mit írok az üres helyekre. Mit jelent ez a sok *csillag*?” – kérdi.

“A csillaggal jelölt részeket kötelező kitölteni” – magyarázza el Hedvig.

* Név:

Zee

“Használjuk a becenevedet. Megadhatod csak a keresztnévedet is, ha szükségesnek tartod, de soha ne a teljes nevedet.”

* Becenév, vagy képernyőnév:

Zee

“Becenéved legyen egyszerű és semleges, melyből nem derül ki a teljes neved. Zeta a zee mellett dönt ismét. Becenév, vagy ‘képernyőnév’, hiszen ez a név fog megjelenni mindenkinek a képernyőjén.”

* E-mail cím: zee@mymail.com

“Új, privát e-mail címed: zee@mymail.com.”

* Ország: Magyarország

“Megadhatod az országot, ahol élsz, de teljes címedet, telefonszámodat, iskolád nevét, és az ifjúsági klubot, ahova jársz, ne add meg.”

* Születési dátum: 01/01/2000

“A születés évét kijelöljük, de nem kell a pontos dátumot megadni.”

“És most pedig Alex, csinálhatsz egy trükköt Zeta profiljában” – mondja Hedvig. “Lépünk be Zeta profiljába, és válasszuk ki azt, hogy ‘PRIVÁT’, hogy csak azok láthassák profilját és kommunikáljanak vele, akiket ZETA kiválaszt.”

“Várjunk csak, egy kicsit személyesebbé teszem Zeta profilját az **avatar**-ral” – mondja Alex izgatottan, és Zeta kiválaszt egy neki tetsző ikont a listáról.

“Jenny lesz az első, akit felveszünk a **levelező partnerek** közé” – folytatja Alex. “Kész is van Zeta. Nézd csak, a barátnőd már jelentkezik is online!”

Kövessük Zeta példáját, és hozzunk létre mi is egy biztonságos profilt. Majd hozhatunk példát egy nem biztonságosra is:

* Név:

* Becenév, vagy képernyőnév:

* E-mail cím:

* Ország:

* Születési dátum: / /

* Név:

* Becenév, vagy képernyőnév:

* E-mail cím:

* Ország:

* Születési dátum: / /

KÉPEK ÉS WEBKAMERÁK

“Nos, most rajtam a sor, hogy használjam a számítógépet” – mondja Alex.
“Meg tudnád mutatni Hedvig, hogyan küldhetem el szünidei fényképeimet a nagynénémnek Franciaországba?”

“Persze” – válaszolja Hedvig. “Egy ingyenesen letölthető szoftver segítségével csodálatos prezentációt készíthetsz, akár zenével is. A lényeg, hogy megbízható embereknek küldd el a képeket. Az interneten és **mobil telefonon** keresztül küldött képek a világhálón keringenek, és mindig ott is maradhatnak. Arról már nem is beszélve, hogy a fényképeket könnyen lehet **manipulálni** és hamis képeket készíteni belőlük!”

Nézd meg ezt a képet, és írd le, amit a kép alapján erről az emberről gondolsz:

.....

.....

.....

“Mi a helyzet a webkamerákkal?” kérdi Alex. “Apa azt mondta, hogy karácsonyra talán kapunk egyet, hogy láthassuk az unokatestvérünket Franciaországban.”

“Erre is ugyanaz vonatkozik”, mondja Hedvig, “csak olyan emberekkel használd, akiket ismersz, és akikben megbízol. Néhányan kémkedésre is használhatják a webkamerát. Én mindig kikapcsolom az enyémet használat után. Különbözik úgy érzem, mintha valaki figyelne...” – magyarázza Hedvig, félszegen mosolyogva.

KAPCSOLAT IDEGENEKKEL

“Alkalmas az internet olyan emberekkel való találkozásra, akiknek hasonló az érdeklődési körük, mint nekem?” – kérdi Alex.

“Természetesen igen” – válaszolja Hedvig. “Részt vehetsz **vita**fórumo-**kon**, vagy te magad is kezdeményezhetsz ilyet. Jó ötletnek tartom, amikor fiatalok moderátorok segítségével használnak honlapokat, olyan valós személyekkel, akik a felhasználók viselkedését ellenőrzik.”

“Használd a józan eszed. Vannak emberek, akik hazudnak róla, hogy kik ők valójában. Trükkösen próbálnak kihúzni belőled információkat magadról, majd felajánlják, hogy találkozzatok. Idegenekkel való találkozás nem túl jó ötlet. Ha mégis úgy találsz, hogy megbízhatasz online barátodban, mondd el szüleidnek, hogy elkísérhessenek a találkozásra. Igazi barátnál ez nem gond, csak akkor, ha valakinek titkolnivalója van.”

“Alex, a kis kapucnis Piroska”, kuncog Zeta, aki egész idő alatt hallgatózott. “Téged is bolonddá tesz a farkas, mint Piroskát, Alex?” – folytatja Zeta a heccelést.

Kövessük Zeta ötletét és gondoljunk 3 olyan dologra, ami megvédelheti Alexet, a ‘kis kapucnis Piroskát’ a ‘web-farkassal’ szemben!

1.
2.
3.

NETIKETT

“A társalgás mindenesetre nagyszerű dolog!” – állítja Zeta, aki megpróbál Jennyvel beszélgetni.

“Apropó, tudjátok mit jelent a **netikett**?” – kérdi Hedvig.

“Milyen ‘tikett’?” – kérdezi Zeta.

“Netikett arról szól, hogy úgy bánunk emberekkel a neten, ahogy mi szeretnénk, hogy velünk bánjanak” – mondja Hedvig. “Ez az internetezés ‘arany szabálya’. Természetesen nem mindenki tartja be a szabályokat, de te megmutathatod, milyen a FELELŐSSÉGTELJES MAGATARTÁS.”

“Tudtátok, hogy a beszélgetésnél nevető és egyéb figurákat is szoktak küldözgetni egymásnak a partnerek?” – kérdi Hedvig.

“Oh, ez volt a legkönnyebb rész” – sóhajt Zeta, aki csak a napokban tanult meg írni és olvasni.

“Tudtátok, hogy ezeket a kis képeket **emotikonok**-nak hívjuk, Zeta?” – kérdi Alex megjátszva az okos nagytéstvért.

“És tudjátok hogy miért?” – kérdez vissza Hedvig, próbára téve Alexet, aki elbizonytalanodik.

“Nos, az emotikon egy ikon (kép), mely érzelmet, hangulatot fejez ki”, magyarázza Hedvig csillogó a szemmel.
“Leginkább azért használjuk őket, mert az írott üzenetek sokszor félreérthetőek...”

„Az e-mailezés és az internetes társalgás hátulütője, hogy partnerünk nem láthatja arcunkat, hogy mikor mosolygunk, komolyodunk el, vagy nézünk rosszállóan. A testbeszédünket sem láthatja. A hangunkat sem hallják, így nem derül ki hogy lány, mérges, vagy szomorú” – folytatja Hedvig. “Ezért fontos a leveleket, üzeneteket írásjelek és emotikonok felhasználásával megírni. Például, ha CSUPA NAGY BETŰVEL ÍROD A LEVELET, BARÁTAID ÚGY ÉRZIK, MINTHA KIABÁLNAK VELÜK!” – magyarázza Hedvig, vicces arckifejezéssel.

“Sok esetben az emberek TÉNYLEG mérgesek és undokok a leveleikben. Amikor néhányan úgy tesznek, mint ha mindent tudnának, és véleményüket durván odavágják másoknak, mivel névtelenek, azt úgy hívjuk, hogy **flame**.”

Hogy szeretnéd, hogy az emberek bánjanak veled az interneten?

1.
2.
3.

“Engedjétek meg, hogy megmutassam nektek, miként hozhatjátok létre saját emotikonotokat”, mondja Hedvig, “még mielőtt eljön a lefekvés ideje.”

HEDVIG EMOTIKON RECEPTJE

Amire szükségünk van:

- Egy számítógép
- Rajz szoftver (pl. Paint Shop)
- Üzenetküldő szoftver / Instant messaging software (pl. MSN messenger)
- Fantázia

Elkészítés:

Paint Shop, Photoshop, Paint stb. szotverek segítségével rajzoljunk egy képet, melynek mérete hosszában és szélességében: 20 pixel. Mentsük el a képet jpg, gif vagy bmp fájlként. Ha izgalmas képfájlt szeretnél, (jpg, gif vagy bmp), változtassunk a fenti méreten.

Ezek után illesszük be az üzenetküldő szoftverbe. / instant messaging software. Így kell eljárni, ha az MSN Messengert használod:

1. Nyissuk meg a MSN Messengert
2. Megnyitás [saját Emotikonjaim ...] az [eszközök] menüben
3. Klikkeljünk rá [létrehozzuk az Emotikonokat]
4. Klikkeljünk a [Képkeresés]-re
 - a. Jegyezzük mindig meg, hova mentettük a mosolygó arcot.
 - b. Ha megtaláltad ...
5. Válasszuk ki a képet a kurzor segítségével, majd klikkeljünk rá [Megnyitás]
6. Nevezzük el a mosolygós arcot
7. Megerősítésként klikkeljünk még egyszer rá [OK]
 - a. Saját mosolygós figurád megjelenik a többi között.
8. Klikkeljünk rá ismét [OK]

“Íme, kész az ikonod, melyet bármikor felhasználhatsz emotikonként vagy személyes képként!” – mondja Hedvig. Alex egy kis fejet formált, ami Zetát ábrázolja, amint kikel az ágyból. Elnevezi ‘álomikonnak’, mire Zeta bosszúsan néz. Hedvig ekkor feleszmél, hogy itt a legfőbb ideje ágyba bújni.

“Még egy utolsó kérdés, Hedvig” – mondja Alex szobája felé igyekezve. “Mik azok a furcsa szavak, melyeket a chat során használnak az emberek?”

“Azokat **betűszavaknak** (acronym) hívjuk, szavakat helyettesítenek, melyek részei a mondatnak. Angolul pl. a ‘Gnk’ a rövid verziója a ‘good night kids’-nek, a ‘jó éjt gyerekek’-nek” – válaszolja Hedvig.

KÓDFEJTÉS.

Nézzük meg, mit jelentenek az angol nyelvben leggyakrabban használt betűszavak:

<i>^5</i>	☐	☐ <i>Computer</i>
<i>bbb</i>	☐	☐ <i>Good morning</i>
<i>comp</i>	☐	☐ <i>Parents over Shoulder</i>
<i>egbok</i>	☐	☐ <i>Later (Goodbye)</i>
<i>f2f</i>	☐	☐ <i>Keep it simple, stupid</i>
<i>gl</i>	☐	☐ <i>What's up?</i>
<i>gm</i>	☐	☐ <i>Lets meet in real life</i>
<i>hand</i>	☐	☐ <i>Love you forever</i>
<i>ilu, ily</i>	☐	☐ <i>Have a nice day</i>
<i>jj</i>	☐	☐ <i>Bye bye baby</i>
<i>k, kk</i>	☐	☐ <i>Face to Face</i>
<i>kiss</i>	☐	☐ <i>High 5</i>
<i>l8r</i>	☐	☐ <i>Everything going to be O.K.</i>
<i>lmirl</i>	☐	☐ <i>Okay, alright</i>
<i>ly4e</i>	☐	☐ <i>I love you</i>
<i>np</i>	☐	☐ <i>Just joking</i>
<i>S^, S'UP</i>	☐	☐ <i>No problem</i>
<i>POS</i>	☐	☐ <i>Good luck</i>

A billentyűzet segítségével illusztráljuk az alábbi érzéseket kifejező emotikonokat:

Mosolygós arc	Szomorú arc.....
Kacsintó arc	Csodálkozó tekintet.....
Nagy mosoly	Kinyújtott nyelv.....

HEDVIG ARANYSZABÁLYAI

- > *Viselkedjünk online is felelősségteljesen – ne a képernyő legyen a maszkunk*
- > *Használjuk a chat vagy a messenger programot, lehetőleg moderátorral*
- > *Ne küldözzessünk ártalmas üzeneteket, képeket vagy egyéb levelet*
- > *Biztonságos profilt hozunk létre*
- > *Csak olyan embereknek küldjünk képeket, akikben megbízunk*
- > *Tanuljuk meg, hogyan lehet megbontani a kapcsolatot nem kívánt személyekkel*
- > *Utasítsuk vissza az idegenekkel való kontaktust*
- > *Ne találkozzunk ismeretlen emberekkel, még akkor sem, ha “online barátaid”.*
Mindent mondj el szüleidnek: fő a biztonság
- > *Lépjünk ki az internetből, ha már nem használjuk*
- > *Csak olyan emberekkel használjuk a webkamerát, akiket ismerünk – használat után kapcsoljuk ki.*

HEDVIG HASZNOS LINKJEI

Legyünk jártasak a virtuális világban és ismerjük jogainkat:

<http://www.internetombudsman.hu>

Teszteld le tudásodat a Barátságos Internet Fórum segítségével:

<http://www.baratsagosinternet.hu>

TESZTELD LE MILYEN JÓ TÁRS@LGÓ VAGY

1. Mielőtt bárkinek is megadnám személyes adataimat az interneten, mindig szüleim beleegyezését kérem (név, telefonszám, cím, e-mail, iskola neve, hitelkártyával kapcsolatos információk).

IGEN NEM

2. Csak olyan emberekkel társalgok az interneten, akiket szüleim is leellenőriztek.

IGEN NEM

3. Az interneten csak a becenevemet/képernyőnevet adom meg, amiből nem derül ki a teljes nevem.

IGEN NEM

4. Jelszavam titkos. Alkalmanként megváltoztatom.

IGEN NEM

5. Ha egy online üzenettől kényelmetlenül érzem magam, vagy megijeszt tartalma, nem válaszlok rá, de azonnal elmondom szüleimnek vagy egy megbízható felnőttnek

IGEN NEM

6. Ha az interneten megismert személlyel szeretnék találkozni, megkérem szüleimet, hogy kísérjenek el. A találkozót pedig egy NYILVÁNOS HELYRE beszélem meg.

IGEN NEM

7. Barátságosan viselkedek az interneten mindenkiel, és soha nem küldök durva üzenetet.

IGEN NEM

8. Mindig csak olyan emberek e-mailjeit nyitom meg, akiket ismerek.

IGEN NEM

9. Ha kellemetlen vagy agresszív fotót vagy videót kapok, nem továbbítom senkinek.

IGEN NEM

10. Ha a chat szobámba oda nem illő üzenetet kapok, értesítem a moderátort az esetről.

IGEN NEM

Hányszor választottál igennel?

9-10 igen válasz: Gratulálunk – igazi kommunikációs szakember vagy. Csak így tovább, légy mindig ilyen elővigyázatos. Rendelkezz továbbra is naprakész információkkal a baratsagosinternet honlap segítségével: www.baratsagosinternet.hu

6-8 igen válasz: Nagyszerű. Úgy tűnik, sok mindent tudsz az internetes kommunikációról. Azért továbbra se sajnáld az időt információk gyűjtésére. Ebben segít az alábbi honlap: www.baratsagosinternet.hu

Kevesebb mint hat: Van még mit fejlődni. Az interneten való szörfölés szórakoztató és tanulságos, de csak akkor, ha azt biztonságosan tesszük. Kérjünk segítséget és információt tanárainktól és szüleinktől. Ne felejtjük meglátozni az alábbi honlapot további információért: www.baratsagosinternet.hu

Sikerült megérteni?

Pótoljuk a hiányzó szavakat... ha nem vagy biztos valamelyikben, nézz utána a szövegben

- Azok az információk, amiket az interneten használunk, és magunkról megadunk, vagy ha a készítjük, emberek tízezreit, sőt millióit is elérhetik
- A nem azt jelenti, hogy hazudjunk a kilétünkéről. vagyunk azért, amit teszünk és amit mondunk az interneten keresztül
- Ne találkozzunk, még akkor sem, ha “online barátaid”. Mindent szüleidnek: fő a biztonság
- A arról szól, hogy úgy bánjunk emberekkel a neten, ahogy mi szeretnénk, hogy velünk
- Az egy olyan kép, mely érzelmet, érzést fejez ki.
- Célszerű hosszú megadni - legalább 8 karakter legyen – legyen benne kis- és nagybetű, szám és egyaránt.
- A jelszó akkor igazán jó, ha marad.
- Ha agresszív fotót vagy videót kapok, senkinek.
- Csak küldj fényképeket.

Rajzoljuk le azt a tanári meghívót, amit Alex kapott az eseményre. Találjuk ki a logót és a szlogent, amit az iskola az “erőszakmentes hétre” felhasznál majd.

VIRTUÁLIS ERŐSZAKOSKODÁS

EGY ISKOLAI VIRTUÁLIS ERŐSZAKOSKODÁSI ESET

Alex egyik nap mérgesen jön haza az iskolából. Ledobja táskáját és beveti magát a fotelba. Szülei, testvére Zeta, és barátja Hedvig, aki átugrott egy teára, felhúzzák a szemöldöküket. Ha Alex rosszkedvű, annak biztosan oka van.

Alex apukája finoman megkérdezi tőle, hogy van-e valami baj. Alex habozik, majd elkezd mesélni. Egy barátja trágár üzenetet kapott egy ismerőstől. Rögtön el is mondta szüleinek és tanárának, hogy ki küldte az üzenetet. Ma a tanár elmesélte az egész osztálynak a történetet. Alex egy iskolai meghívót vesz elő táskájából, és átadja szüleinek. A történetek miatt a tanárok egy “erőszakmentes hetet” szerveznek az iskolában különböző tevékenységekkel:

“Jól tette a barátod, hogy értesítette szüleit” – mondja Alex anyukája. “Ők szintén helyesen jártak el, amikor megbeszélték a történetet a tanárokkal.”

“Ugye tudjátok, hogy velünk is mindig, minden esetben beszélhetek”, teszi hozzá anyukájuk mélyen Alex és Zeta szemébe nézve, “még akkor is, ha valami butaságot követtetek el.”

“A problémák megbeszélése már önmagában is egyszerűbbé teszi kezelésüket” – teszi hozzá Alex apukája. “Ami az osztályotokban történt, mindannyiunknak – szülőknek, tanároknak és a gyerekeknek – lehetőséget ad arra, hogy a virtuális erőszakoskodásról beszélgessünk és arról, hogyan tudjuk megakadályozni, hogy még egyszer előforduljon.”

“Tulajdonképpen hasonló dolog velem is történt 10 éves koromban” – meséli Hedvig. “A virtuális támadó egy idő után feladta, mert nem mentem bele a játékaiba és nem is válaszoltam a leveleire” – folytatja. “Bár csakhogy korábban szoltam volna erről a szüleimnek, mert amikor végre elmeséltem nekik, megkönnyebbültem. Most már tudom, hogy könnyebb olyan emberek segítségével szembeszállni egy problémával, akikben bízunk, és akiknek fontosak vagyunk.”

“Brrr...”, zümmögi Zeta, “elképesztő milyen ostobán tudnak egyesek bánni embertársaikkal!”

“Ugye tudjátok, hogy ami Alex osztályában történt, az egy igazi virtuális erőszakoskodás”, kérdi Hedvig, akire Zeta csodálkozva néz, “... ami azt jelenti, hogy egyesek az internet és a mobiltelefon használatával visszaélnék és agresszív üzenetek küldözgetésére használják ezeket” – magyarázza Hedvig.

“Mindenkinek le kell írnia röviden, hogy ki mit gondol a 'virtuális erőszakról’” –, mondja Alex. “Már van is egy ötletem, ti is elmondhatjátok a véleményeteket, miután előadtam nektek!” – jegyzi meg, miközben számítógépe felé veszi az irányt. Mindenki egyetért vele.

ALEX ÍRÁSA

Mindenkinek mindenhol joga van a biztonsághoz

“Gondoljunk csak a focira. Az ellenfeleknek követniük kell a szabályokat, betartásukról a játékvezető gondoskodik. Jó, ha a játékosok gólt rúgnak, de nem minden áron. Néhány játékszabály a játékosok viselkedését határozza meg. Ha a játékos szabálytalanságot követ el, a játékvezető figyelmezteti őt először, másodszor, majd

harmadszorra kiállítja a pályáról.”

“Az erőszakoskodó olyan játékos, aki nem követi a szabályokat. Elrontja mások játékát, így az nem lesz élvezhető. Az erőszakoskodók általában kis önbizalmú emberek. A foci játékvezetőjéhez hasonlóan mi is megakadályozhatjuk az erőszakoskodókat - rávilágítva helytelen viselkedésükre, ami miatt kizárhatók a játékból, ha nem változtatnak magatartásukon.”

“Mindenki hibázhat, de nem mindenki képes arra, hogy kimondja: SAJNÁLOM. Úgy gondolom, hogy ki kell állnunk barátaink mellett, ha bajba kerültek, és biztosítani kell, hogy hasonló eset többet ne történjék az iskolában.”

Kövessük Alex példáját és soroljunk fel öt olyan esetet, amikor “piros lapot” adnánk valakinek.

1.
2.
3.
4.
5.

Alex hangosan felolvassa irományát mindenkinek a szobában.

“Ez igen érthető, és jól kihangsúlyozod, hogy nincs SEMMI MAGYARÁZAT, ha valaki erőszakoskodik másokkal. Írásodban kiemeled, hogy az ilyen szabálytalankodókat meg kell tanítani a helyes viselkedésre és a játékszabályok betartására” – mondja Alex mamája.

“Szerintem valamit mégis kihagytunk” – mondja Zeta. “Nem írtuk le még az ARANYSZABÁLYAIDAT!”

ALEX ARANYSZABÁLYAI

Hogy bánjunk a szabálytalankodókkal:

- > *Ne vegyünk róluk tudomást. Ne adjuk meg nekik a figyelem örömét!*
- > *Ne kezdjünk el azon gondolkodni, hogy vajon miért teszik, amit tesznek. Az ő rossz viselkedéséről nem mi tehetünk*
- > *Egy megbízható felnőttnek számoljunk be a történetekről.*

Hogy kezeljük a virtuális erőszakoskodást:

- > *Védjük személyes adatainkat. Nézzünk utána az 16. oldalon*
- > *Ne válaszoljunk leveleikre*
- > *Tartsuk meg üzeneteiket bizonyítékkul*
- > *Egy megbízható felnőttnek számoljunk be a történetekről.*

HEDVIG HASZNOS LINKJEI

Az alábbi honlapon olyan cikkeket találunk, melyek segítenek megismerni a virtuális erőszakoskodás problémáját:

<http://www.ifiport.hu>

Az 'internethotline' webes és telefonos bejelentési lehetőséget biztosít illegálisnak vagy ártalmasnak ítélet magyarországi weblapok és online tartalmak bejelentésére:

<http://www.internethotline.hu>

Az internethotline hívószáma:

06-1-487-60-50

TESZTELJÜK LE VIRTUÁLIS SZOLIDARITÁSUNKAT

- Családunkban mindenki egyetért azzal, hogy az erőszakoskodás elfogadhatatlan. **IGEN....NEM**
- Szüleim aktívan részt vesznek a szülői munkaközösségben és megvitatják az iskolai erőszakoskodás elleni megoldások lehetőségeit. **IGEN....NEM**
- Csak olyan embereknek adom meg e-mail címemet, képernyőnevemet és mobilszámomat, akiket jól ismer-ek. **IGEN....NEM**
- Blokkolom azokat az üzenetküldőket a levelezőlistámon, akikkel nem akarok beszélni. **IGEN....NEM**
- Soha nem továbbítok olyan üzeneteket és képeket, melyek másoknak árthatnak. **IGEN....NEM**
- Olyan emberekkel nem használom a webkamerát, akiket nem ismerek jól. **IGEN....NEM**
- A jelszó titkos – nem osztjuk meg mással **IGEN....NEM**
- Soha nem válaszolnék az erőszakoskodók leveleire. **IGEN....NEM**
- Ismersz olyan magyar honlapot, mely információt ad arról, hogy miként kell eljárni virtuális erőszakoskodás esetén? **IGEN....NEM**
- Ha velem vagy egy barátommal erőszakoskodnának az interneten, elmondanám egy megbízható felnőttnek. **IGEN....NEM**

Hányszor választottál igennel?

9-10 igen válasz: Gratulálunk – igazi erőszak-ellenes bajnok vagy. Légy továbbra is proaktív. Rendelkezz továbbra is naprakész információkkal a baratsagosinternet honlap segítségével: www.baratsagosinternet.hu

6-8 igen válasz: Nagyszerű! Úgy látszik, hogy jól ismered a virtuális erőszakoskodás problémáját. De jobban tudatába kell kerülnöd annak, hogy miként kezelj egy ilyen helyzetet. Beszélj felnőttekkel vagy látogasd meg a baratsagosinternet honlapot további információért: www.baratsagosinternet.hu

Hatnál kevesebb: Van még mit fejlődni. Az interneten való szörfölés és szórakozás csak úgy lehetséges, ha tisztában vagy a biztonsági szabályokkal. Kérdezd meg erről tanáraidat és szüleidet. Az alábbi baratsagosinternet honlap *hasznos információforrás*: www.baratsagosinternet.hu

Sikerült megérteni?

Pótoljuk a hiányzó szavakat... ha nem vagy biztos valamelyikben, nézz utána a szövegben

- Az erőszakoskodó olyan játékos, aki nem mások játékát, így az nem lesz élvezhető.
- A problémák egyszerűbbé teszi kezelésüket.
- Nincs rá SEMMI, hogy valaki erőszakoskodjon másokkal.
- A azt jelenti, hogy egyesek az internet és a mobil telefon használatával visszaélnek, és agresszív üzenetek küldözgetésére használják azt.
- azokat az üzenetküldőket a levelezőlistámon, akik kellemetlen tartalmú leveleket küldözgetnek.
- Csak olyan embereknek adom meg e-mail címemet, képernyőnevemet és mobilszámomat, akiket
- Nem az erőszakoskodók leveleire.

SZÓRAKOZÁS & LETÖLTÉS

NEM MINDEN ARANY, AMI FÉNYLIK AZ INTERNETEN

Hedvig beugrik Zetáékhoz és Alexékhoz az iskola után, még mielőtt barátaival találkozna. Zeta izgatottan fogadja őt.

“Hedvig, tudtad, hogy Alex talált egy honlapot, ahonnan ingyen letölthetőek különböző **csengőhangok**!”

“Tényleg? Nem is mondta, de sok pénzt spórolt meg vele, hogy te elmondtad nekem”, nevet Hedvig, mert számos ingyenes szolgáltatás található az interneten, de a csengőhangok, **háttérképek**, **mp3**-fájlok, egyedi és személyes képek (avatarok), és hasonlóak csak nagyon ritkán tölthetők le ingyenesen.

“Ha jobban megnézed a honlapot, felfedezhetsz néhány apróbetűs részt, melyből kiderül, hogy mennyi a szolgáltatás valódi ára. Csengőhangok, kvízek, játékok, stb. csábító ajánlatok, melyekért igazából fizetni kell a feliratkozás után.”

Nyissuk meg kedvenc keresőprogramunkat. Írjuk be hogy “ingyenes csengőhangok” vagy “ingyenes játékok”, majd figyeljük meg, mi történik. Vizsgáljunk meg néhány honlapot! Észre vesszük a csapdát?

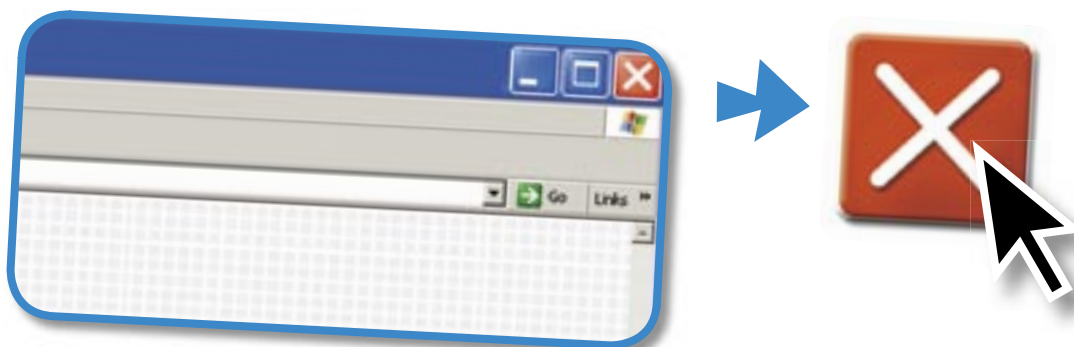
“Látod, milyen jól sikerült Alexet is becsapni” – teszi hozzá Hedvig mosolyogva. “De nem minden arany, ami fénylik” – mondja halkán.

“Hm, valóban” – tűnődik Zeta. “Mesélj részleteket erről Hedvig, hogy Alexet is meggyőzhessem róla, hogy ne engedje magát az ilyen oldalak által félrevezetni!”

“Rendben, Zee, boldogan!” – válaszolja Hedvig.

“Az interneten termékeket reklámoznak, amelyeket meg lehet vásárolni. Ezért ha nem vagy résen, hamar csapdába eshetsz. Emlékszel, amikor a személyes adatvédelemről beszélgettünk? Amit semmiféleképpen nem szabad tenni, az az online kérdőívek részletes, személyes adatokkal való kitöltése, mint például név, e-mail cím megadása. Csak akkor töltünk ki online formanyomtatványt, ha pontosan tudjuk, mihez kell az információ.”

“Amit még hamar felfedezhetsz ezeken a honlapokon, kedves Zee, azok olyan kis pop-up (felugró) ablakok, melyek üzeneteket vagy képeket tartalmaznak. Soha ne klikkelj az ablakokba. Mindig zárd be azokat a jobb felső sarokban lévő piros x-re kattintva.x!”

“Mindig zárd be a **pop-up ablakokat** a jobb felső sarokban lévő piros x-re kattintva x.” ismétli meg Zeta komolyan.

“Nos, tulajdonképpen ne is mindig” – folytatja Hedvig. “Hiszen nem mindegyik pop-up ablak reklámoz szolgáltatást. Néhány anti-vírus program is tartalmazhat pop-up ablakot, ezzel jelezve a fontos üzenetet, melyet nem szabad figyelmen kívül hagyni. A lényeg, hogy a józan eszünket használjuk.”

“Mi van akkor, ha nem vagyok biztos az üzenet valóságában?” – kérdezi Zeta.

“Ha kételyeid vannak, kérdezz!” – válaszolja Hedvig. “Természetesen mindig meg kell kérdezni szüleidet, hogy szabad-e egy terméket online megvásárolni, hiszen többek között ők kezelik a családi kasszáját. Nos, úgy gondolod, hogy készen állsz rá, hogy meggyőzd a testvéredet?” – kérdezi Hedvig Zetát.

ONLINE JÁTÉKOK

Miközben Zeta és Hedvig a „nem minden arany, ami fénylik” dolgokról beszélgetnek, Alex a fél órás szabadidejét a számítógép előtt tölti, hogy kedvenc játékával játsszon. Anyukája és apukája kíváncsiak, és arra kéri, mutassa meg nekik, miről is szól a játék.

Mindketten nagyon érdekesnek találják, de emlékeztetik Alexet, hogy ne adja meg személyes adatait senkinek a játék során. Szülei szeretnék tudni milyen játékokkal játszik Alex, és megkérlik, hogy ne töltsön le játékokat a számítógépre az ő engedélyük nélkül, mert ez károsíthatja azt.

“Hogyan károsíthatja?” – kérdi Alex.

“Azok a játékok, melyek ‘ingyenesek’, rejtett vírust hordozhatnak, ami hamar a számítógépre kerülhet, anélkül hogy észrevennénk” – magyarázza neki az anyukája.

Melyik a kedvenc számítógépes játékod? Szüleid is ismerik, és le tudják írni szavakkal? Ha fogalmuk sincs róla, először is meséld el nekik, hogy aztán ők is le tudják írni a játék lényegét röviden. Sikerült nekik? Hány pontot adnál nekik a tízből?

Kedvenc játék :

.....□

.....
.....
.....

A szülők töltik ki gyermekük kedvenc játékaról szóló összefoglalót?

A gyerek rajzol egy képet róla

/10

FÁJLOK MEGOSZTÁSA & SZERZŐI JOG ©

Alex és Zeta anyukája bulit rendez negyvenedik születésnapja alkalmából. Férjével együtt szeretnének jó zenét hallgatni a bulin. A számítógépen való játszás után a nappaliban összeül a család, hogy megbeszéljék az ünnepség részleteit. Alex szerint az interneten sok zenét lehet találni. Anyukája bólogat, de azt mondja, hogy nem szeretnének illegálisan zenét letölteni, mert tisztelik a **szerzői jogokat**.

“Mi az a szerzői jog?” – kérdi Zeta.

Anyukája megpróbálja elmagyarázni: “Zenét, filmet, képeket, számítógépes programokat, játékokat és egyéb alkotásokat művészek, programozók és más szakemberek készítenek. Ők a **szerzők**, akik eldöntik, hogy szerzeményüket kik, hogyan és mire használhatják fel.”

“Ha létrehozol egy alkotást, jogodban áll azt megosztani másokkal vagy megtartani magadnak” – teszi hozzá Hedvig. “Ha komponálsz egy dalt Zeta, dönthetsz úgy is, hogy azt megosztod másokkal és az interneten is közzéteszed. Általában csak azokat a dokumentumokat vagy fájlokat oszthatod meg másokkal, amelyeknek te vagy a szerzője.”

“Mi a helyzet akkor az interneten elérhető nagy mennyiségű zenével?” – kérdi Alex.

“Nos, az interneten található legtöbb zene és film illegális másolat” – válaszolja Alex apukája. “Ez azt jelenti, hogy senki nem kért engedélyt a szerzőktől a másoláshoz. Olyan ez, mint egy rablás vagy bolti lopás... az egyetlen különbség, hogy mindez online történik.”

“Ezen kívül, azok a honlapok, ahol emberek filmeket és zenét cserélnek egymással, általában tele vannak vírussal vagy kémiszoftverrel” – teszi hozzá Hedvig. “Tudok néhány olyan honlapot javasolni, ahonnan olcsón, vagy akár ingyen is letölthető a zene anélkül, hogy megszegnénk a szabályokat.”

HEDVIG ARANYSZABÁLYAI

- > *Ne felejtjük el, hogy ha az internetről töltünk le zenét, vagy filmet, az általában szabálytalan, ha csak nem legális honlapról történik mindez.*
- > *Ne dőlünk be semmilyen ajánlatnak, ami TÚL JÓ AHHOZ, HOGY IGAZ LEGYEN!*
- > *Védjük a számítógépünket: mindig naprakész anti-vírus programmal legyen ellátva, még akkor is, ha a letöltés legális fájlról történik.*
- > *A letöltésnél: mentsük el a fájlt, vizsgáljuk meg, és csak aztán nyissuk meg.*
- > *Ismeretlen honlapról ne töltsünk le játékokat, és mindig fusson az anti-vírus program.*
- > *Mindig őrizzük meg a magánjellegű információinkat, ha játszunk, társalgunk, vagy éppen profilunkat szerkesztjük.*
- > *Személyes adatainkat csak olyan online formanyomtatványon adjuk meg, melynek forrását 100%-osan ismerjük.*
- > *Ha úgy gondolod, hogy egy hamis szolgáltatásra iratkoztál fel, mondd el szüleidnek; mindenki tévedhet.*
- > *A pop-up ablakot a jobb felső sarokban található x-re kattintva lehet bezárni. x. Soha ne kattints az ablakon belülre!*

HEDVIG HASZNOS LINKJEI

Számtalan honlapról lehet legálisan zenét vásárolni. Látogassunk el az alábbi nemzetközi honlapra további információért: <http://www.pro-music.org>

A jogszerű ingyenes vagy díj ellenében hozzáférhető játékok, zenék, csengőhangok és egyéb letöltésekre vonatkozó linkeket tartalmaz a Startlap letöltésekre vonatkozó gyűjteménye:

<http://www.letoltes.lap.hu>

TESZTELD LE MAGAD, HOGY MENNYIRE VAGY OKOS SZÖRFFÖZŐ

- Ha online játékot játszom, mindig védem személyes adataimat.

IGEN NEM

- Kertülöm a játékok letöltését véletlenszerűen talált honlapokról, mivel azok vírusokat tartalmazhatnak.

IGEN NEM

- Soha nem adom meg személyes adataimat formanyomtatványokon, kivéve ha 100%-osan ismerem a forrást.

IGEN NEM

- Szüleim engedélye és jelenléte nélkül, soha nem vásárolok az internetről.

IGEN NEM

- Soha nem töltök le “ingyenes” csengőhangokat az internetről, hacsak nem kapok erre engedélyt szüleimtől.

IGEN NEM

- Csak akkor töltök le zenét az internetről, ha ellenőriztem a szerzői jogokat.

IGEN NEM

- Mielőtt terméket vagy szolgáltatást vásárolok az interneten, összehasonlítom az árakat más üzletek áraival.

IGEN NEM

- A gyanús honlapok pop-up ablakait mindig bezárom a jobb felső sarokban lévő x-re kattintva.

IGEN NEM

- Soha nem nyitok meg kapott fájlokat átvizsgálás nélkül.

IGEN NEM

- Amikor csak lehetséges, szüleimmel mindig leteszteljük azt a terméket, melyet online szeretnénk megvásárolni.

IGEN NEM

Hányszor választottál igennel?

9-10 igen válasz: Gratulálunk! – igazán tisztában vagy vele, hogy lehet biztonságosan kikapcsolódni az internet segítségével. Csak így tovább, légy mindig ilyen elővigyázatos. Rendelkezz továbbra is naprakész információkkal a baratsagosinternet honlap segítségével: www.baratsagosinternet.hu

6-8 igen válasz: Nagyszerű! Úgy látszik, hogy jól ismered az online játékok szabályait, és a letöltéshez is értesz. Ennek ellenére ne sajnáld az időt további információk megszerzésére. Javasoljuk, hogy látogass el az alábbi honlapra: www.baratsagosinternet.hu

Hatnál kevesebb: Van még mit fejlődni. Az interneten való szörfölés és szórakozás csak úgy lehetséges, ha tisztában vagy a biztonsági szabályokkal. Kérdezd meg tanáraidat és szüleidet ezekről. Az alábbi baratsagosinternet honlap hasznos információforrás: www.baratsagosinternet.hu

Sikerült megérteni?

Pótoljuk a hiányzó szavakat... ha nem vagy biztos valamelyikben, nézz utána a szövegben

- Csengőhangok, háttérképek, mp3 fájlok, egyedi és személyes képek /avatarok/ és hasonló ritkán
- Csak akkor töltsünk ki online, ha pontosan tudjuk, mihez kell az információ.
- Az interneten termékeket reklámoznak, melyeket meg lehet vásárolni. Ezért ha nem vagy résen, hamar eshetsz.
- Az interneten található legtöbb zene és film másolat.
- A pop-up ablakot a jobb felső sarokban található piros kattintva lehet bezárni.
- Néhány anti-vírus program is tartalmazhat pop-up ablakot, ezzel jelezve a fontos üzenetet, amelyet nem szabad hagyni.
- Mindig őrizzük meg a, ha játszunk, társalgunk, vagy éppen profilunkat szerkesztjük.
- Általában csak azokat a dokumentumokat vagy fájlokat másokkal, amelyeknek a szerzője.
- Ismeretlen honlapról ne játékokat és mindig fusson az anti-vírus program.

